

MESLEKSEL MÜZİK EĞİTİMİ VE PİYANO EĞİTİMİNDE YANSITICI DÜŞÜNME BECERİLERİNİN KULLANIMI

Dr. Hepşen OKAN, Ankara Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Devlet Konservatuvarlarında ses eğitimi alanında öğrenim gören öğrencilerin piyano öğrenme sürecinde, üst düzey düşünme becerilerinden olan “yansıtıcı düşünme”nin kullanımına ilişkin görüş ve düşüncelerini belirlemek ve yansıtıcı düşünmenin yansıtıcı düşünmeye dayalı öğretim etkinliklerinin öğrencilerin piyano öğrenmedeki başarısına etkisini incelemektir. Araştırma örneklemini 2007-2008 öğretim yılında Devlet Konservatuvarları ses eğitimi bölümlerindeki piyano dersini alan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Uygulanan ankette beşli ölçek kullanılmış ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında Cronbach Alfa katsayısı 0,8546 olarak bulunmuştur. Ön-test son-test kontrol gruplu deneme modeli kullanılan araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin piyano öğrenme sürecinde yansıtıcı düşünme becerilerinin kullanıma yönelik araştırmacı tarafından geliştirilen gözlem formu kullanılmıştır. Anket süregelen öğretim sürecinde yansıtıcı düşünme becerilerine ve yansıtıcı düşünme etkinliklerinin kullanımına ilişkin kendini değerlendirme, hedeflere ulaşmak için çalışma, nedeni bulma, inceleme, çözümleme, öğrenmeye katılma, gelişme ve öğrenmesinden sorumluluk duyma v.b. gibi konuları kapsamaktadır. Anketten elde edilen bulgular ışığında öğrencilerin yansıtıcı düşünmenin kullanımına ilişkin bazı davranışları gerçekleştirdiği, ancak sistemli ve düzenli bir uygulama olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yansıtıcı düşünmeye dayalı öğretim etkinliklerinin ise öğrencilerin piyano öğrenmedeki başarısını olumlu etkisi olduğu belirlenmiştir.

1. Giriş

1.1. Mesleksel Müzik Eğitimi ve Yansıtıcı Düşünme

Müzik eğitimi programlarında öğrencilere kazandırılması öngörülen becerilerin, sadece devinışsel davranışlardan oluşması beklenemez. Ayrıca bütün becerilerin bilişsel dayanaklarının bulunması gerekmektedir (Uçan, 1997). Çağdaş müzik eğitimi bireylerin, toplumların ve insanlığın devinışsel, duyuşsal, bilişsel ve sezişsel davranışlarıyla birer bütün halinde en uygun ve ileri düzeyde yetiştirilmelerini amaçlar. Çağdaş müzik eğitimi çağdaş ilkeler, amaçlar ve yöntemler bağlamında düzenlenip uygulanır ve tasarlanıp gerçekleştirilir (Uçan,2000). Mesleki müzik eğitiminde müziği bizzat yap-

rak yaşamının ötesinde, onu bilgili, bilinçli, düzenli-planlı-yöntemli, kurallı ve yeterli olarak yaratan, seslendiren-yorumlayan, kuramlayan, araştıran, uygulayan ve öğreten sanatçı, bilimci, eğitimci ve teknoloji yetiştirmeye dönük bir strateji uygulanır. (Uçan, 1997).

Mesleki müzik eğitiminde müziği bizzat yaparak yaşamının ötesinde seslendiren-yorumlayan, kuramlayan, araştıran, uygulayan ve öğreten sanatçı, bilimci, eğitimcilerin “bilgi çağı” olarak nitelendirilen bu dönemde, çağı yakalamak bağlamında mesleki müzik eğitimi veren eğitimcilerin ve bu eğitimi alan bireylerin düşünme ve düşünme becerilerine özel bir önem vermesi gerekliliği karşımıza çıkmaktadır. Mesleki müzik eğitiminde temel bir taş olan piyano eğitiminin etkin ve verimli bir biçimde kullanılabilmesi için, düşünme ve üst düzey düşünme becerilerinin etkin bir şekilde kullanılması, yani bilişsel öğrenmelerde yapılacak etkinliklerin sayısı ve kalitesinin artırılması, hızla değişen ve gelişen çağın gereksinimlerine uyum sağlayabilmek için gittikçe artan bir ihtiyaç haline gelmektedir.

Müziği öğrenme ve piyano çalma sürecinde düşünme ve üst düzey düşünme becerilerini etkin kullanan öğrenci, eğitimci ve bireylerin, öğrenmelerinde ve meslek yaşamlarında olumlu gelişmeler kaydettiği yapılan araştırmalar sonucunda görülmektedir. Üst düzey düşünme becerilerinden olan yansıtıcı düşünme terimini John Dewey “herhangi bir inanç ya da varsayılan bilginin, kendisini destekleyen temeller ışığında; sonuca götürmesi beklenir şekilde aktif, ısrarcı ve dikkatli şekilde gözden geçirilmesidir” şeklinde tanımlamıştır. (Phan, 2007). Yansıtıcı düşünme, bireyin öğretme ya da öğrenme yöntemi ve düzeyine ilişkin olumlu ve olumsuz durumları ortaya çıkartmaya ve sorunları çözmeye yönelik düşünme sürecidir (Ünver, 2003). Schön (1987) yansıtıcı düşünmenin mesleki öğretim çerçevesi içinde müzik ve dans eğitimi veren konservatuvarlarda kullanılmasını önermiş; uygulamalı bilimleri öğretirken, yansıtıcı düşünmenin hareket sırasında düşünme yeteneğini geliştirmek için de “yol gösterme” niteliklerini vurgulamıştır (Rogers,2001).

Her öğrenmede olduğu gibi, piyano öğrenmesinde ilk boyutu bilişseldir. Piyano eğitiminde de “bilişsel anlama”, düşünsel beceriler öğrenmenin ilk boyutudur ve piyano eğitiminde bilişsel boyut ve düşünsel becerilerin etkin kullanımı; bu bağlamda üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Yapılan araştırmalarda yansıtıcı düşünmenin müzik eğitiminde etkili ve yararlı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu doğrultuda aşağıda belirtilen problemlere yanıt aranmıştır.

1.2. Araştırma Konusu

Devlet konservatuvarlarında ses eğitimine ilişkin anasanat dallarındaki piyano eğitiminde yansıtıcı düşünmenin yeri, bu eğitimi alan öğrencilerin yansıtıcı düşünme becerilerini kullanma durumları ve piyano öğrenmelerindeki etkililik düzeyleri incelenmiştir.

1.3. Problem

Devlet konservatuvarlarında ses eğitimine ilişkin anasanat dallarındaki piyano eğitiminde yansıtıcı düşünmenin yeri, bu eğitimi alan öğrencilerin yansıtıcı düşünme becerilerini kullanma durumları ve piyano öğrenmelerindeki etkililik düzeyleri nedir?

1.3.1. Alt Problemler

1. Mesleki müzik eğitimi çerçevesinde Devlet Konservatuvarlarında ses eğitimi alanında öğrenim gören öğrencilerin piyano öğrenme sürecinde, yansıtıcı düşünmenin kullanımına ilişkin görüş ve düşünceleri nelerdir?

2. Devlet konservatuvarlarında ses eğitimi anasanat dallarında piyano eğitiminde uygulanan yansıtıcı düşünme odaklı öğretimin öğrencilerin piyano öğrenme düzeylerine etkisi nedir?

2.1. Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin ön-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2.2. Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Yöntem

Bu araştırmada betimsel ve deneysel olmak üzere iki yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın “betimsel” aşamasında yansıtıcı düşünme becerilerinin, öğrenciler tarafından ne ölçüde kullanıldığı tespit edilmiş öğrencilerin yansıtıcı düşünme kavramı kapsamındaki görüşlerinin belirlenmesi için anket yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmanın deneysel aşamasında ise “kontrol gruplu öntest - sontest” yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle yansıtıcı düşünmeye dayalı piyano öğretiminin, piyano öğrenmedeki etkililik düzeyinin ortaya konulmasına çalışılmıştır.

2.1. Evren

Araştırmada çalışma evrenini, mesleksel müzik eğitimi çerçevesinde Türkiye’de devlet konservatuvarlarındaki ses eğitim programı içerisinde piyano dersini alan öğrenciler oluşturmaktadır.

2.2. Örneklem

Araştırmanın anket örneklemine 11 ilgili ses eğitimi anasanat dalı oluşturmaktadır. Anketler ses eğitimi anasanat dalları açık olan ve öğrenim süreleri birbirine yakın olan 8 devlet konservatuvarında toplam (N=70) öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın deneysel aşaması ise 2007-2008 eğitim öğretim yılının ikinci yarı yılında ve Ankara ili sınırları içerisinde yer alan Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuvarında, deney ve kontrol grubu olmak üzere toplam 20 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Anket soruları yansıtıcı düşünme becerilerine ve yansıtıcı düşünme etkinliklerinin kullanımına ilişkin kendini değerlendirme, hedeflere ulaşmak için çalışma, nedeni bulma, inceleme, çözümleme, öğrenmeye katılma, gelişme ve öğrenmesinden sorumluluk duyma v.b. gibi konular üzerinde yoğunlaşarak hazırlanmıştır. Uygulanan ankette güvenirlik çalışmaları kapsamında Cronbach Alfa katsayısı 0,85 olarak bulunmuştur. Ankette kullanılan 5’li Likert ölçeği eşit parçalara bölünerek her seçeneğe karşılık gelen puan aralıkları belirlenmiştir Deneysel aşamada ise yansıtıcı düşünmede yansıtıcı düşünme becerilerinin kullanıma yönelik araştırmacı tarafından geliştirilen gözlem formu kullanılmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Bu kısımda araştırma problemi ile alt problemlerin çözümüne ilişkin istatistiksel analizler yolu ile elde edilen bulgular ve yorumlar bulunmaktadır. Aşağıda Tablo 1.1. de Öğrencilerin “Yansıtıcı Düşünmenin” kullanımına ilişkin görüş ve düşüncelerin dağılımı görülmektedir.

Tablo 1.1. Öğrencilerin “Yansıtıcı Düşünmenin” Kullanımına İlişkin Görüş ve Düşüncelerin Dağılımı

N=30	Her zaman		Genellikle		Ara sıra		Nadiren		Hiçbir zaman		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	
1- Piyano çalışmalarından verim alma durumu	23	33	30	43	13	19	4	6			4,03
2- Piyano çalışma ve çalma düzeyi hakkında kendini değerlendirme durumu	20	29	20	29	18	26	10	14	2	3	3,66
3- Önce den öğrenilen eserle ilgili bağlantı kurma durumu	17	24	17	24	20	29	10	14	6	9	3,41
4- Sınavlardan önce etüd veya eseri hatasız çalma durumunu kontrol etme	43	61	21	30	4	6	1	1	1	1	4,49
5- Eserde fark edilen hataların neden kaynaklandığını çözmeye zaman ayırma	22	31	30	43	11	16	5	7	2	3	3,93
6- Eseri çalışmadan önce üzerinde inceleme yapma durumu	16	23	24	34	18	26	10	14	2	3	3,60
7- Eserdeki benzer bölüm ve temaları tespit etme durumu	27	39	19	27	8	11	14	20	2	3	3,79
8- Eserdeki farklı bölüm ve temaları tespit etme durumu	20	29	25	36	9	13	13	19	5	7	3,66
9- Eserde yazılı olan bütün tempo ve gürlük (nüans) terimlerine dikkat etme	24	34	28	40	13	19	5	7			4,01
10- Uyguladığı çalışma yöntemlerinin eserdeki güçlüklerle uygunluğuna dikkat etme	19	27	25	36	14	20	8	11	4	6	3,67

N=30	Her zaman		Genellikle		Ara sıra		Nadiren		Hiçbir zaman		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	
11- Eserdeki güçlük ve zorluklar için yaratıcı çalışma yapma sıklığı	12	17	17	24	24	34	12	17	5	7	3,77
12- Gam arpej v.b. gibi teknik davranışları, eser içerisinde rahatlıkla kullanabilme	22	31	23	33	14	20	11	16			3,80
13- Eserin güçlük ve zorluk derecesine göre çalışma süresini planlama	24	34	28	40	12	17	4	6	2	3	3,97
14- Güçlük ve zorluklara ilişkin ürettiği çözümleri öğretmeniyle paylaşma	21	30	20	29	16	23	9	13	4	6	3,64
15- Eser üzerinde uyguladığı yaratıcı müzikalite unsurlarını paylaşma	26	37	18	26	10	14	9	13	7	10	3,67
16- Eserin bestecisi ve dönemine dair araştırma yapma sıklığı	14	20	18	26	15	21	14	20	9	13	3,20
17- Eserin seçiminde öğretmenin fikir almasına ihtiyac duyuma	33	47	23	36	6	9	2	3	4	6	4,16
18- Eserlerde kendine ait özgün bir gürlük(nüans) müzikkalitede bulunma	19	27	17	24	15	21	14	20	5	7	3,44
19- Konser, ders gibi etkinliklerden sonra çalışmaya ilgili değerlendirme yapma	25	36	30	43	8	11	5	7	2	3	4,01
20- Konser, ders gibi etkinliklerden sonra yaptığı değerlendirmelerden faydalanma sıklığı	27	39	23	33	11	16	6	9	3	4	3,93

Öğrenci anketindeki tüm bulgulara dayanarak, en düşük ortalamanın (3,20) 16. madde ile eserin bestecisi ve dönemine dair araştırma yapma etkinliği olduğu görülmektedir. Öğrenci anketindeki tüm bulgulara dayanarak, en yüksek ortalamanın (4,49) 4. madde ile sınavlardan önce eser veya etüdlerini hatasız çalma durumunu kontrol etme etkinliği olduğu görülmektedir. Öğrenci anketindeki tüm bulgulara dayanarak en düşük maddelerin 3. 13. ve 16. olduğu görülmektedir. İlgili maddelerde yeni bir eser çalışırken önceden öğrendiği eser veya etüd ile bağlantı kurma, eserin güçlük ve zorluk durumuna göre çalışma süresini planlama, çalıştıkları her eserin ve etüdün bestecisi ve dönemi ile ilgili araştırma yapma gibi yansıtıcı düşünmeyi besleyen ve geliştiren önemli unsurların düzenli olarak yapılmadığı anlaşılmaktadır. Anketten elde edilen bulgular ışığında öğrencilerin yansıtıcı düşünmenin kullanımına ilişkin bazı davranışları gerçekleştirdiği, ancak süregelen öğretim sürecinde sistemli ve düzenli bir uygulama olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Piyano eğitiminde uygulanan yansıtıcı düşünme odaklı öğretimin öğrencilerin piyano öğrenme düzeylerine etkisi nedir? başlığı altında öğrencilerin öntest ve sontest başarı puanları tablo 2.1. ve 2.2. de görülmektedir.

Tablo 2.1. Öntest Başarı Puanları

Grup	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P
Deney	10	72,93	8,04	18	0,61	0,544
Kontrol	10	70,47	9,71			

* $p > .05$

Tablo 2.1.de görüldüğü gibi deney ve kontrol gruplarının öntest aritmetik ortalama puanlarının (Deney:72,93- Kontrol:70,47) birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre deney ve kontrol gruplarının uygulanacak olan yansıtıcı düşünme odaklı öğretim öncesinde birbirine denk olduğu söylenebilir. Deney ve kontrol gruplarının arasındaki farkın ($t(18)=0.61$, $p=0,544>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 2.2. Sontest Başarı Puanları

Grup	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P
Deney	10	86,2	7,6	18	4,2	0,001
Kontrol	10	71,5	8,1			

* $p < .05$

Tablo 2.2. incelendiğinde, deney ve kontrol gruplarının sontest aritmetik ortalama puanlarında (Deney: aritmetik ortalama (= 86,2-Kontrol: aritmetik ortalama (= 71,5) deney grubunun, kontrol grubuna göre öntesttekine oranla çok daha yüksek bir puan aldığı görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre, deney ve kontrol gruplarının arasındaki farkın ($t(18)=4.2$, $p=0,001<0,05$) istatistiksel olarak deney grubu lehine anlamlı derecede yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuç ışığında, deney ve kontrol gruplarının arasındaki farkın ($t(18)=4.2$, $p=0,001<0,05$) istatistiksel olarak deney grubu lehine anlamlı derecede yüksek olmasında deney grubuna verilen yansıtıcı düşünme odaklı öğretimin etkisi olduğu düşünülmektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda Mesleksel müzik eğitimi çerçevesi içindeki piyano eğitiminde, yansıtıcı düşünme odaklı öğretimin piyano öğrenme sürecinde özellikle bilişsel becerilerin ön planda olduğu öğrenme boyutunda etkili olduğu söylenebilir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda Mesleksel müzik eğitimi çerçevesi içindeki piyano eğitiminde, yansıtıcı düşünme odaklı öğretimin piyano öğrenme sürecinde özellikle bilişsel becerilerin ön planda olduğu öğrenme boyutunda etkili olduğu söylenebilir. Bu sonuç, Burrack (2001) “Yansıtma ve video kayıtların karşılaştırılması yöntemini kullanarak (enstrumantal) müzik öğretmenliği öğrencilerinde; eğitimsel düşüncenin gelişiminin ortaya konulması” adlı çalışmasında yansıtma ile eğitimsel düşüncenin gelişiminde, öz motivasyonun ve üst bilişsel bilinçliliğin artmasıyla olumlu gelişme kaydedildiği sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Ayrıca Bauer’ın (2002), “Müzik öğretiminin gözlenmesi sırasında stajyer müzik öğretmenlerinin bilişsel süreçleri” adlı çalışmasında, üniversitede müzik öğretimi eğitimi alan öğrencilerin yansıtıcı düşünme odaklarının genişletilmesinin fayda sağladığı söz konusu araştırma sonuçları da benzerlik göstermektedir. Devlet konservatuvarlarında mesleksel müzik eğitimi çerçevesi içinde piyano eğitimi- öğretiminde yansıtıcı düşünme becerileri ve yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirme etkinlikleri öğretim elemanları tarafından kullanılabilir, önerilebilir ve olumlu etkiler sağlayabilecek bir yaklaşımdır.

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

KAYNAKLAR

- Phan, H. (2007). *An Examination Of Reflective Thinking, Learning Approaches And Self Efficacy Beliefs At The University Of The South Pasific: A path Analysis Approach*. Educational Psychology Vol.27, Issue 6
- Rogers, R. (2001). *Reflection In Higher Education: A Concept Analysis*. Innovative Higher Education, vol. 26, no.1, Human Sciences Press,Inc
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler ve Yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara
- Uçan, A. (2000). *Müzik Eğitiminde Hedeflerin ve Hedef Davranışların Sınıflandırılması*. SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:1 Sayı:1 Burdur
- Ünver, G. (2003). *Yansıtıcı Düşünme*. Pegema Yayıncılık, Ankara
- Üstünlüoğlu, E. (2006). *Üst Düzey Düşünme Becerilerini Geliştirmede Bilişsel Soruların Rolü, Çağdaş Eğitim*. Aylık Eğitim Öğretim Dergisi Yıl:31 Sayı: 331 Mayıs 2006 Sim Matbaacılık, Ankara

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ